

İSTANBUL'DA TİNERCİ ÇOCUK VAKALARININ MEDYAYA YANSIMASI VE SOSYAL DEVLET ANLAYIŞININ KONUYA YAKLAŞIMI

Mustafa ÇALIŞKAN*
ORCID: 0000-0003-0342-571X

Öz

Bu çalışma, sokağa itilmiş “tinerci” çocukların görsel ve yazılı basında temsil ediliş şekli, toplumun tinerci çocuklara yaklaşımı ve bu çocuklara yönelik, sosyal politikalar alanındaki uygulamaların gelişim sürecini incelemektedir. Bu amaçla, toplumun sokağa itilmiş çocuğa bakış açısı üzerinde, medya dilinin ne kadar etkili olduğu örnek vakalar ele alınarak irdelenmiştir. Ayrıca, “sokağın bağımlı çocuklardan kurtarılması” anlayışının, “madde bağımlısı çocuğun sokaktan kurtarılması” anlayışına dönüşümü de gözlemlenmiştir. Tinerci çocuk vakasından yola çıkarak örnek bir olay incelemesi yapılmış, konu tahlil edilerek sadece güvenlik odaklı poliseye tedbirlerin tinerci çocuğun geleceğini kurtarma hususunda ne kadar etkili olabileceği ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tinerci, Madde bağımlılığı, Sokak çocukları, Sosyal devlet.

The Reflection of Media to the Cases of Thinner Addicted Children and Understanding of Social State's Approachment to the Subject in Istanbul

Abstract

This study has been examining, the shape of representation in visual and printed media of “thinner addicted” children pushed into the street, the approachment of society to the thinner addicted children and implementations of development process in the field of social policies to those children. For this purpose, it has been studied with sample cases how effective media's approachment on the perspective of society's to the children pushed into the street. Moreover, it has been examined transformation of understanding of “saving the street from the addicted children” and also the understanding of “saving the addicted children from the street”. It has been studied a sample case based on the addicted child case, by analysing the subject it is concluded that how effective is only security oriented detective measures on the future of thinner addicted child.

Keywords: Thinner addicted, Drug addicted, Street children, Social state.

* Dr., İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü.
mustafacaliskan68@yahoo.com
Makale Gönderim Tarihi: 11.10.2018, Kabul Tarihi: 02.11.2018

Giriş

Cumhuriyet döneminde sokak çocuklarının en çok görünür olduğu süreç “köprüaltı çocukları” olarak adlandırıldıkları ve kitlesel göçlerin yaşandığı 1950’li yıllardır (Özçetin, 2017: 109). Belirtilen tarihten itibaren köyden kente toplu göç hareketlerinin artışına bağlı olarak sokak çocuklarının sayısı da yıldan yıla artmaya devam etmiştir.

Kente göç eden aileler, genel itibariyle maddi imkânsızlıklar nedeniyle göç etmiş olmalarına karşın, kent hayatında da ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum, çekirdek ailede yer alan tüm bireylerin köy hayatında olduğu gibi, kentteki yaşamında da ekonomik hayata katılımını zorunlu kılmıştır. Köyde, tüm aile bireylerinin üretime katılması esnasında, bireyler arasında otokontrol sağlanırken, kent yaşamında çalışmak zorunda olan aile bireyleri arasında otokontrolü sağlayabilecek sosyal bir sistemin gelişimi pek mümkün olamamıştır. Çok önemli olan bu faktör; “sokak çocukları”, “suça itilmiş çocuklar”, “sokağın çocukları” ve “tinerci çocuklar” gibi kavramların doğuşunda ve farklılaşmasında rol oynayan ana etkenlerden birisidir.

Çocukların ekmek parası kazanma, aileye destek olma düşüncesiyle sürekli sokakta olması, onları her türlü tehlikeye açık hale getirmiş ve zamanla “suça itilmiş çocuklar”ın sayısında kayda değer bir artış gözlemlenmiştir. Bu ortam, uyuşturucu maddeyi çocuklar üzerinden pazarlamayı hedefleyen ve suçlarda, çocukları aracı olarak kullanmak isteyen, terör örgütleri ve kriminal suç çeteleri için elverişli bir ortamın oluşumuna neden olmuştur.

Göç hareketiyle başlayan bu sosyal çarpıklıklar neticesinde, sokaktaki çocukların bir kısmı uyuşturucu madde bağımlısı haline gelmiştir. “Tinerci çocuklar” kavramı da bu ortamda doğmuş ve özellikle 90’lı yıllarda sık sık manşetlere yansımaya başlamıştır. Yazılı ve görsel basında tinerci çocukların korkulacak varlıklar olarak afişe edilerek, konunun sosyal bir sorumluluk olduğu düşüncesinin yansıtılamamış olması, sorunların daha da büyümesinde etkili olmuştur. Sadece güvenlikçi yaklaşım doğrultusunda sorunun çözülmeye çalışılması, polisiye tedbirlerin yanı sıra tedavi ve sosyal adaptasyonu sağlayacak projelerin geliştirilememiş olması, sorunun zamanla çözülmesi güç bir probleme dönüşümünde etkili olmuştur.

“Sokak Çocukları” Kavramının “Tinerci Çocuk Kavramına” Dönüşümü

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun resmî rakamlarına göre 1990’ların başında sokak çocuklarının sayısı ve görünürlüğünde çok büyük bir artış olmuştur. 1990’ların sonlarından itibaren tinerci ve kapkaççı çocuklarla ilgili medyanın başını çektiği bir “ahlaki panik havası” yaşanmıştır. Sorunun toplumsal eşitsizlik, başta olmak üzere pek çok nedenle ilişkisini göz ardı eden

bu bakış açısı, sokağa mahkûm bırakılan tüm çocukların “suçlulaştırılmasına” ve çocuklar üzerindeki polisiye tedbirlerin artırılmasına neden olmuştur (Özçetin, 2017: 108-126).

Ülkemizdeki sokak çocuklarının tamamı sınıf-altı tek bir gurup içerisinde değerlendirilmemelidir. Çünkü tinerci, balici, köprü altı çocukları olarak anılanlar dışında yaygın olan sınıf-altı farklı bir gurup gözlenmemektedir (Bıçkı, 2005: 106). Ülkemizdeki sokak çocukları üç ayrı başlık altında kategorize edilebilir. Bunlardan birincisini: ailesiyle bir arada yaşayan ve geçim şartları nedeniyle sokakta çalışmak zorunda kalan çocuklar oluştururken, ikinci guruptaki çocuklar, aileleriyle bağları zayıf olan ve büyük illere çalışmak amacıyla gelenlerden oluşmaktadır. Üçüncü gurupta ise, ailesiyle hiçbir ilişkisi olmayan veya çok zayıf bağları olan çocuklar bulunmaktadır. Esas olarak, bu son gurupta yer alan çocuklar, sokak çocuklarından ziyade “sokağın çocukları” olarak nitelendirilen ve sosyal devlet anlayışının en fazla irdelemesi ve sorunlarına çözüm bulması gereken guruptur (Bekaroğlu, Y., 2007: 31).

Türkiye’de evsiz çocukları tanımlamak amacıyla her dönem farklı kavramlar üretilmiştir. “Yeşilçam’ın romantize edilmiş “köprü altı çocukları”, değişen şartlar çerçevesinde ve 80’li yıllarda yerini “tinerci çocuk” kavramına bırakmış ve zamanla, yoksul çocuklar, o büyük tehdit imgesinin unsurlarına dönüşmüşlerdir”.

Köyden kente göç ve adaptasyon sorunları, gecekondulaşma, geçim sıkıntısı ve sosyal düzene uyum problemleri yağma kültürünün oluşmasına neden olurken, bu durum sosyal devlet anlayışında da önemli bir boşluğun oluşmasına neden olmuştur. Belirtilen yağma kültürü, bazı bölgelerde suç potansiyelinin artmasına da zemin hazırlamıştır. Türker Alkan bu ortamın olası sonuçlarının: “Bu ortamda, öğrenci kopya çekmez mi? Bakkal çürük elmaları torbaya doldurmaz mı? Usta yaptığı işi şişirmez mi? Taksi şoförü sizi daha uzun yoldan dolandırmaz mı? Memur rüşvet almaz mı? Tinerci çocuklar cinayet işlemez mi?” gibi kavramların normalleşmesine zemin hazırlayacağını belirtmiştir (Coşar, 2005: 312). Alkanın belirttiği gibi, toplumun bilinçaltında normalleşmeye çalıştığı kural dışı ve ahlaki olmayan bu tip davranışlar, çocukların da kuralsızlık özentisiyle yetişmesine ve kuralsız yaşamı normalleştirerek, ona uyma eğilimine yönelmelerine neden olmaktadır.

Çocuk ve suç ilişkisi üzerine yapılmış bazı saha çalışmaları, suça yönelen çocukların temel sosyolojik özelliklerinin çok büyük oranda benzer olduğuna işaret etmektedir. Bir şehirden, mekânsal yarılmayla ayrılma, yasadışı pratiklerle ve madde bağımlılığıyla özdeşleşmiş çöküntü alanlarının oluşumu, güçlü görünme hissiyatıyla suçun ahlâken normalleşmesi, çeteleşme adı verilen kriminal ortaklık ağlarının oluşması, bu benzerliklerin başlıcalarıdır (Özkazanç,

2011: 177). Bakırköy Çocuk Tutukevi'nde yapılan bir araştırmada, oradaki çocukların büyük çoğunluğunun göç eden ailelerin çocukları oldukları tespit edilmiştir. Hükümlü çocuklar, "hayatta en büyük amacın ne? Sorusuna, büyük ölçüde: 'Çok para kazanmak, zengin olmak' cevabını verirken, Kimi veya neyi örnek alıyorsun? Sorusuna ise: Ben mafya babası olmak istiyorum" cevabını vermişlerdir" (Coşar, 2005: 312).

90'lı yıllarda, sokak çocuklarının içerisinde kategorize edilen tinerciler, şehirlerin en merkezi noktalarında da görülmeye başlamıştır. Gazeteci Mine Söğüt'ün "Bir İstanbul Yolculuğu" adını verdiği, fotoğraflı yazı dizisinde: Sultan III. Ahmet tarafından yaptırılan Tophane Çeşmesi'nin su haznesinin dahi, evsiz çocukların sığınağı haline geldiği gözlemlenmektedir. Belirtilen tarihten itibaren, Taksim ve Aksaray çevresinden Sultanahmet'e kadar hemen her mahallede evsiz ve tinerci çocuklar artmaya başlamıştır. Dönemin şartları itibarıyla, ne sokağa itilmiş çocukları tam anlamıyla koruyan yasal bir düzenleme, ne de toplumsal bir hareket mevcuttur. Söğüt'ün söylemiyle, sokak çocukları "Hastalanıp ölene, ya da gece karanlığında bir arabanın tekerlekleri altında kalana kadar" sokaklarda yaşıyorlardı.

Röportaj yapılan, tinerci çocuklardan birisi: "Babalarının kendini astığını, annelerinin kamyonun altına atlayarak intihar ettiğini, geceleri çok üşüdüklerini ve bir gün mutlaka zengin olacaklarını" anlatıyordu (Cumhuriyet, 20.10. 1995: 10). Bu durum sokağa mecbur kalan çocukların yaşamlarına dair önemli ipuçlarını barındırmaktadır. Öncelikli olarak bu çocukların aileleriyle bağları kopmuş durumdadır. Ayrıca, çok para kazanma eğiliminin, yukarıda Bakırköy Çocuk Tutukevi örneğinde olduğu gibi sokakta yaşayan diğer tinerci çocukların bilinçaltında da var olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, bir bakıma çevrede gördükleri lüks yaşantıya özentisi ve aynı yaşantıyı arzulama dürtüsünün zihnin geri planında canlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çocukların geceleri çok üşüdüklerini vurgulamaları, üşüme hissini, zihni-vücudu uyuşturarak yok edebilme amacıyla tiner kullanmaya yöneldikleri gerçeğinin de açık bir yansımasıdır.

Suç İtilme Faktörü

Tinerci çocukların cezai ehliyetleri, kanunsuz ve karanlık işlerle uğraşan kriminal suç çetelerinin ve terör örgütlerinin onları kullanma eğilimine de neden olmuştur. Bu hususa yönelik, geçmişte yaşanan örnek bir olayı ele aldığımızda konu daha iyi kavranacaktır.

Cenab Şahabeddin'in Bakırköy'deki evi metruk bir halde olduğundan öncelikle tinercilerin barınağı haline gelmiş ve ahşap olan evde 1999 Temmuz'unda yangın çıkmıştır. Mahalleli, belediye yetkililerine ve olay yerine

intikal eden polisler, evin otopark mafyası tarafından tinerçi çocuklara yakıtıldığını ifade ederek, evin bir an önce koruma altına alınmasını talep etmiştir. Konuyu sosyal sorumluluk çerçevesinde değerlendiren Bakırköy Belediyesi, veraset davasının sonuçlanmasını müteakip, 24 Şubat 2000 tarihli meclis kararıyla belediye hizmet alanına alınması sağlayarak evi müze haline getirmiştir (Hürriyet, 03.10 2000: 2). Suça itilen çocukların yakmış olduğu iddia edilen binayla yakından ilgilenilmiş, restorasyonu yapılan bina kısa süre sonra müze olarak hizmete sunulmuştur. Mahalleli ise binanın tadilatını müteakip tiner kullanan çocukların bölgeyi terk etmesini güvenlik açısından önemli bir gelişme olarak algılamıştır.

Bu örnek olayda dikkat edilmesi gereken husus, binayı yakıtığı iddia edilen tinerçi çocukların sorunları ile alakalı herhangi bir sosyal sorumluluk projesinin geliştirilmemiş olmasıdır. Tiner kullanan çocuklar belirtilen bölgeden uzaklaştırılmışlar ve bölge daha güvenli hale gelmiştir ancak, çocukların tedavi ve rehabilitasyonuna yönelik herhangi bir adım atılmadığından, sorun bir İstanbul sorunu olarak devam edegelmıştır. Açıkça ifade etmek gerekirse, sadece bina kurtarılmıştır.

Bu örnekten anlaşılacağı üzere, sorun polisiye tedbirlere bırakılmıştır. Ancak, sosyal sorumluluk projeleri olmaksızın geleneksel polisiye tedbirlere bu gibi sorunların aşılmasının mümkün olmadığı, (Doğan vd., 2011: 28) günümüzde daha iyi gözlemlenebilmektedir. Çocukları suça iten faktörlerin önlenmesi çok aşamalı bir strateji olup bu hususta toplumun her kesimine düşen sorumlulukların bulunduğu çok iyi tahlil edilmelidir. Anlık tedbirlere, mahalleden uzaklaştırılan çocuklar; alkollü içki, tiner kullanımı; hırsızlık, yaralama, öldürme olaylarıyla ve örgüt üyeliği gibi çok tehlikeli konularla tekrar gündeme gelmektedirler. Belirtilen tehlikelerden toplumun tüm kesimlerinin zarar görme ihtimali vardır (Özkazanç, 2011: 174). Ve genel itibarıyla, bu ihtimal bireysel zararın görüleceği ana dek görmezden gelinmektedir.

Medyada Tinerçi Çocuklar Kavramının İşlenişi ve “Sokağı Çocuktan Kurtarma” Anlayışının Dikte Edilişi

Yazılı, görsel ve işitsel medya yayın organları, toplumu etkileme ve yönlendirme hususunda en önemli araçlardandır. Hatırlanacağı üzere, 25 Ağustos 2001 tarihinde Türkiye'yi derinden sarsan çok önemli bir olay gerçekleşmişti; işadamı Üzeyir Garip cinayeti haftalarca Türkiye'nin ana gündem maddesi haline gelmişti. 13 yaşında, Fuat adında bir çocuk kuvvetli şüphe ihtimali nedeniyle polis tarafından gözaltına alınmışken, konu henüz araştırma safhasındaydı. Soruşturma henüz tamamlanmadan, medya belirtilen çocuğu suçlu ilan edip (Göksu, 2001: 36) yargılamaya dahi başlamıştı: katil

yakalandı, suçunu itiraf etti gibi ifadelerle: “Tiner bağımlısı Fuat.N. cinayeti itiraf etti”, (Yeni Şafak, 25.08.2001: 1), “Küçük tinerci bir devi katletti”, (Akşam, 25.08.2001: 1-3) “Psikopat Vahşeti” (Hürriyet, 26.08.2001: 20).

Medyada yer alan haberlerde genellikle: “Deli Fuat”, “Tinerci Fuat”, “Tinerci Deli Fuat” gibi isimler ön plana çıkartılmıştı. Bu cinayetle birlikte, tinerçilerin ne kadar tehlikeli oldukları vurgulanmış ve bunlarla nasıl savaşılabacağına dair tespitler dahi yapılmaya başlanmıştı. Yapılan araştırma neticesinde çocuğun cinayetle ilgisinin olmadığı ve buna ek olarak tiner kullanmadığı da ortaya çıkmıştı. Fakat belirtilen haberler çocuğu ve ailesini fazlasıyla mağdur etmeye yetmişti. Çocuğun babası işten çıkartılırken, “Tinerci Fuat” yakıştırması çocuğa etiketlenmişti. Fuat’ın sınıfındaki çocukların aileleri bir tinerciyle aynı sınıfı paylaşmasını istemediklerinden, çocuklarını onun olduğu sınıftan almaya başlamışlardı (Göksu vd., 2001: 37).

Medya tarafından, konunun sosyal sorumluluk olarak ele alınmaması ve tinerçilerin tamamının cinayet işleyen kişiler olarak lanse edilmesi nedeniyle, tinerçiler toplumda görüldüğü anda uzaklaşılması gereken hastalıklı kişiler olarak etiketlenmişti. Bu aşamadan sonra tiner kullanan çocuklar toplumda adeta bir korku unsurunun simgesi haline getirilmişti (Küntay, 2017: 256). Tinerçiler medyada: “Tinerci vahşeti”, “Sahipsiz canavarlar”, “tinerci çocukların dehşeti” gibi dönemin adeta kült haline getirdiği değerlendirmeler çerçevesinde ele alınmıştı. Bir bakıma, korku iklimi oluşturan bu tip basmakalıp ifadeler, toplumun dikkatini çekerek, daha fazla satış rakamına ulaşabilme hedefinin de bir neticesiydi (Özgür vd., 2011: 447).

Medya dili dikkatle incelenince, sokağa itilmiş ve terkedilmiş çocuklar, “kanuna karşı olan çocuklar” olarak dikte edilmektedir. “Sokakta yaşamaya mahkum edilen çocuklar” gibi kucaklayıcı bir ifade yerine “sokak çocukları” ve “tinerçiler” kavramları ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu çocuklar korku unsuru olarak kategorize edilmektedir. Bu çocukların medyada etiketlenme şekilleri incelendiğinde ise, sokakta yaşamayı kendiliğinden tercih etmiş, suçlu olmayı, suç üretmeyi kendisi seçmiş ve neredeyse doğaları gereği suça eğilimli çocuklar olarak resmedildikleri görülmektedir (Altuntaş vd., 2015: 65).

Uçucu madde bağımlısı çocuklarla ilgili haberler incelendiğinde iki önemli söylem ön plana çıkmaktadır. Birincisi, toplumu panikletici bir korku havası içerisine iterek toplumu kaygılandırmaktır. Bu tür haberler, “bu çocuklara dikkat edin, size zarar verebilir mesajıdır”. Örneğin: “Kadın polis de kapkaç kurbanı!”. Bu haberi okuyan bir kişi polis olmanın dahi, kendini bu çocuklardan korumak için yeterli olmayacağını ve bu çocukların karşısında toplumun tüm kesimlerinin

büyük bir tehdit altında olduğu hissedecektir. İkinci olarak, “Kapkaç Timi Geliyor!: Tinerçi ve kapkaç çetesine neşter vuruluyor....” Bu haberde ise, “neşter vurulması gereken” “tinerçi ve kapkaççı çocuk çetesinden” bahsedilmektedir. Haber, asla yaklaşılması gereken “bağımlı ve suçlu çocuklar” mesajına ek olarak “acınacak halde”, “hayatları tükenmiş olan çocuklar” mesajını da vurgulamaktadır (Özgür vd., 2011: 446).

Medya, risk gruplarını hedefe koyarak değerlendirdiği haberlerle, güvenlik sorununa vurgu yaparak, kentlerde güvenlik sorunu olduğu algısını yaymaktadır. Medyanın bu haberleri tinerçi çocukların da dahil olduğu sokağa itilmiş çocukları bir korku unsuru haline getirmektedir. Bu nedenle toplumun güvenlik talebi artarken, özel yaşamda daha güvenli yaşam alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Kamusal alanda ise, özel güvenliği olan alışveriş merkezleri daha tercih edilebilir mekânlar haline gelmektedir (Altuntaş vd., 2015: 65).

Medya, toplumda güvenlik algısını merkeze alırken, “sokakta yaşamaya mahkum edilmiş” ve “suça itilmiş çocukların” değiştirilebileceği ve topluma kazandırılabilirliği hususuna pek değinmemektedir. Buna ek olarak, madde bağımlısı çocukların olumsuz yönleri gündem maddesi olarak değerlendirilirken, tedavi ve rehabilitasyon sürecinden sonra bağımlılıktan kurtulan çocukların olumlu yönlerine yer verilmemektedir. Medyadaki bu tür söylemlerde, çocukların toplum için faydalı bir birey olabilecekleri ayrıntısı göz ardı edilmektedir. Medyanın tiraj veya reyting gibi maddi kaygılarla hareket etmesi, olayların sorumluluğunu neredeyse tamamen polisiye tedbirlere sınırlı tutmasına ve toplumsal sorumluluk hissiyatının geri planda kalmasına neden olmaktadır (Özgür vd., 2011: 435-450). Medyanın olayı arka planını kavramaktan çok uzak bu tip tespitlerinin, çözüm mekanizmasına çok uzak olduğunun bilinciyle ve toplumun tüm kesimleriyle çözümün bir parçası olmamız ve kendimizi de sorumlu hissetmemiz pek iddialı bir yaklaşım olmasa gerek.

Doksanlı yılların sonunda sayıları artan evsizlerin, tinerçi çocukların yaşamları toplumun tüm kesimlerinin dikkatini çekmeye başlamıştır. Sinema dünyası bu tip sosyal problemlere duyarsız kalmayarak, tinerçi çocukların ve evsizlerin yaşamlarını beyaz perdeye aktarmıştır. Özellikle Derviş Zaim'in, 1996 yılında gösterime giren “Tabutta Röveşata” adlı filmi, toplumun hastalıklı kesimi olarak görülen ve toplumdan dışlanan kesimin yaşantısını sorgulamaktadır. Bu filmde, toplumun dışladığı kesimin yaşamda kalabilmek için kullandıkları taktikler ve direniş yolları da filmin ana karakteri Mahsun üzerinden perdeye taşınmıştır (Yiğit, 2014: 8). Bu tip sosyal sorumluluk projelerinin artması, toplumun sorunları daha net görmesine elbette katkı sağlayacaktır. Ancak, sadece sorunu görmek çözüm açısından yeterli olmayacağından bireysel çabaların da artması problemlerin çözümü açısından ziyadesiyle faydalı olacaktır.

Örnek Bir Vaka Değerlendirmesi

5 Mayıs 2003 akşamı Türkiye'yi şoke eden bir olay yaşanmıştı. 33 yaşındaki SAT Komando Yüzbaşı Zeki Şen, altı aylık yurtdışı görevinin ardından İstanbul'a dönmüş ve bir arkadaşının doğum günü kutlamasından dönerken, kendisinden para isteyen tiner bağımlısı üç çocuğun bıçaklı saldırısı sonucunda hayatını kaybetmişti. Saldırganlardan birisi 2003 yılında 16 yaşında olan ve yüzbaşıya bıçağı saplayan Emrah Eraydın'dı (Milliyet, 08.05.2003: 4).

Yapılan yargılamalar neticesinde, Eraydın yaşı küçük olduğundan sekiz buçuk yıl hapis cezası aldı. Üç buçuk yıl sonra; cezasının infazını tamamlamasını müteakip 15 Kasım 2006'da serbest bırakıldı. Cezaevinden çıkarken, basın mensuplarının kendisine uzattığı mikrofona ne kadar pişman olduğunu anlattı (Radikal, 20.04.2010: 9). Diğer sanıklar ise, 20-25 ay cezaevinde kaldıktan sonra serbest bırakıldı.

Eraydın bu olaydan sonra da, maalesef defalarca gündeme gelmeye devam edecekti. Televizyon programlarına çıkarak pişman olduğunu ifade eden Emrah Eraydın'a, maddi ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla, Sokak Çocukları Derneği'nin girişimiyle, bir iş de verilmişti. Kısa süre içerisinde girdiği işten ayrılan Eraydın, etrafına topladığı tinerci bir grupla çevreye rahatsızlık vermeye devam etti.

Emrah'ın tiner kullanmaya, sokakta insanların yolunu kesip para istemeye devam ettiğine yönelik haberler zamanın İstanbul İl Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın'ın da dikkatini çekmişti. "Tedavi olmak, yeni bir hayata başlamak istiyorum" diyen Emrah'ın bulunması için İstanbul genelinde çalışma başlatıldı. Beyoğlu İlçe Asayiş ekipleri Emrah'ı kısa süre içinde bir sokak arasında buldu ve polis merkezine götürdü. Burada bir gece misafir edilen ve ihtiyaçları karşılanan Emrah, ertesi gün tedavi amacıyla, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi'ne (AMATEM) götürüldü. Konuyu sosyal sorumluluk çerçevesinde değerlendiren İstanbul Emniyet Müdürlüğü, onun bir süre tedavi görerek, tiner gibi bağımlısı olduğu tüm maddelerden arındırılmasını hedefliyordu. Emrah'ı sosyal yaşama adapte etmeye kararlı olan emniyet müdürlüğü, tedaviyi başarıyla tamamladığı takdirde ona bir iş verileceğinin garantisini de vermişti (Vatan, 25.11.2009: 5). Tedavi sürecinin tamamlandığı bilgisinin alınmasını müteakip, kendisine iş verilen Eraydın'ın, işi terk ederek sokaklara dönmesi ise sadece birkaç ay sürmüştür.

Eraydın 23 yaşına geldiğinde, tinerçilerden oluşan bir haraç çetesinin lideri olarak medyanın gündemine gelmeye devam etti. Bu defa olay Beşiktaş İskelesi'nde geçiyordu ve iki farklı tinerci grup arasında sabah saatlerinde çıkan bir kavgada, Emrah Eraydın yüzüne aldığı bıçak ve yumruk darbeleriyle

yaralanmıştı (Radikal, 20.04.2010: 9). Emniyette yapılan işlemlerinden sonra savcılığa sevk edilen Eraydın serbest kaldı ve tedaviyi reddederek tekrar sokaklara döndü.

Yaşanan bu olay Tiner bağımlısı Emrah Eraydın'ın maalesef son olayı olmayacaktı. Çok geçmeden, Beşiktaş İskelesi'nde yaşanan bir olayla birlikte, adı yine gündeme geldi. Emrah'ın, kızı ile iletişim halinde olduğunu ve kızını rahatsız ettiğini öğrenen öfkeli bir baba, Beşiktaş İskelesi'nde bulunduğu Emrah'tan kızını bir daha rahatsız etmemesini istedi. Emrah ise, babaya kızını sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söyleyince, çılgına dönen baba yanında getirdiği bıçakla Emrah Eraydın'ı baldırından ve bacağından bıçakladı. Daha sonra, getirdiği benzini Emrah'ın üzerine boşaltarak onu ateşe verdi. Olayı gören esnaf, Emrah'ı yanmaktan kurtararak hastaneye gönderdi (Sabah, 07.02.2011: 4).

Örnek olay olarak incelediğimiz Emrah'ın geçmişinden bahsederek yaşanan olayların boyutu daha net gözlemlenebilir. Eraydın'ı annesi dokuz aylıkken Yozgat'ta Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kapısının önüne bırakmıştı. Yuvada büyümüşü ve dokuz yaşındayken yuvadan kaçıp İstanbul'a gelmiş, tinere alışmıştı. Sokak Çocukları Derneği'yle tanıştıktan sonra yeni bir yaşam kurmaya karar vermişti; "Herkes gibi bir hayatım, ailem olsun istiyorum. Ama iş yok, param yok, evim yok. Mecburen sokaklarda yatıyorum; bazı geceler yine tiner çekmeye başladım. Başka türlü gece bitmiyor..." (Radikal, 2010: 9) sözlerini dikkate alan yetkililer kendisine iş bulunmasına rağmen çalıştığı işyerlerinden ayrılmayı tercih etmişti.

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, onu topluma kazandırmayı hedeflemiş, AMATEM'de tedavisinin tamamlanması için elinden geleni yaparak, sosyal hayata adaptasyonu için çok çaba göstermiştir. Fakat bu çabalar, Eraydın'ın tekrar tekrar sokağa dönmesini engelleyememiştir. Bu örnek olay, madde bağımlısı çocuklara zamanında yapılmayan yardımın, ilerleyen yıllarda yapılsa dahi, arzulanan neticenin elde edilmesine pek fayda sağlamadığını göstermektedir. Ayrıca, klasik polisiye tedbirlerle bu tür vakaların tedavi ve rehabilitasyonunun pek mümkün olamayacağı da çok net bir şekilde görülebilmektedir. Bu tür vakaların önlenmesi, devletin tüm kurumlarının bir bütün halinde çalışması ve gerçek anlamda bir iş bölümü yapmasıyla mümkün olabilir.

Günümüzde bu tür vakalar sosyal devlet anlayışının gelişmesiyle azalmıştır ancak, tamamen önlenememiş değildir. Bu tür olaylara şahit olanlar ve mahallesinde huzurlu bir yaşam isteyenler, genel itibarıyla ve haklı gerekçelerle "sokağın sokağa itilmiş çocuklarından kurtarılmasını" hedeflerken, polisiye

tedbirler “çocuğu sokaktan kurtarma” amacına yöneliktir. Polisiye tedbirler ve halkın istekleri bağlamında, farkına dahi varılamayan ve dile getirilmeyen bu uyumsuzluk, sosyal sorumluluk projeleri geliştiren kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının konu hakkında sorumluluk üstlenmesiyle çözülebilir.

Sokaktan kurtarılmış bir bireyin tedavi ve rehabilitasyonu tam anlamıyla başarılabilir ise, birey çocukluğunu geçirdiği sokağa tekrar dönme eğilimiyle hareket etmektedir. Örnek olayda görüleceği üzere, Taksim, Beyoğlu ve Beşiktaş İskelesi gibi bölgeler, Emrah’ın işten ayrılmasını müteakip tekrar tekrar döndüğü bölgelerdir. Bu durum göstermektedir ki, madde bağımlısı çocuklar sağlıklı bir tedavi süreci geçirmedikleri takdirde, yıllar geçse de alışkanlık haline getirdikleri yerlerden kopmama eğilimiyle hareket etmektedirler.

Örnek vaka incelemesinde dikkatleri çeken bir diğer husus ise, henüz 9 yaşındayken Çocuk Esirgeme Kurumu’ndan kaçan bir çocuğun İstanbul’a kadar kimsenin dikkatini çekmeden ve güvenlik güçlerine tek bir ihbar dahi yapılmadan ulaşabilmiş olmasıdır. Günümüzde bu tür bir olayın yaşanması durumunda bir ihbarda bulunulması veya güvenlik kontrolleri esnasında çocuğun bulunması çok kuvvetli bir ihtimaldir. Bu durum toplumun geçmişteki vakalardan ders çıkartarak çocuklara karşı daha duyarlı hale geldiğini ve sosyal devlet anlayışının sorumluluklarını geçmişe nazaran daha fazla yerine getirdiğine yönelik de önemli bir işarettir.

Günümüzdeki, sosyal devlet anlayışı geçmişle kıyaslandığında büyük bir gelişim gözlemlenebilmektedir. Ne var ki, geçmişte bu yaklaşımın eksiklikleri, toplumun sokak çocuklarına karşı duyarsızlığı ve sorunun sadece klasik polisiye tedbirlerle çözülebileceği anlayışı, dokuz yaşında bir çocuğun topluma kazandırılmasını önlediği gibi toplum açısından çok daha büyük bir sorun haline gelmesine neden olmuştur.

Tinerici Çocuklara Yönelik Yeni Yaklaşımlar ve “Çocuğu Sokaktan Kurtarma” Anlayışının Gelişimi

Toplumdaki yoksul, yaşlı, hasta, engelli kişilerin ihtiyaçlarının karşılanması toplumun diğer üyelerinin vicdani ve ahlaki rahatlık hissetmelerini sağlar. Yine aynı şekilde, sokak çocukları, tinerici çocuklar veya madde bağımlıları ile gerçekleştirilecek çeşitli ölçeklerdeki çalışmalar da toplumsal düzenin korunmasını sağlayarak, toplumu gasp, hırsızlık, kapkaç ve benzeri olayların toplumsal düzeni ve güven ortamını bozucu etkilerinden koruyacaktır. Konu bu açıdan değerlendirildiğinde sosyal politikaların uygulanması geçerek bir zorunluluk haline gelmiştir (Aydın, 2008: 27).

Özellikle 90'lı yıllardan sonra yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarında kayda değer bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Merkezi yönetimlerin yerel yönetimlerden daha hantal bir işleyişe sahip olması ve tek tip politikaların farklı bölgelerdeki ihtiyaçlara aynı ölçüde cevap vermemesi belirtilen artışın en önemli nedenidir. Bu durum mağdur ve suça itilmiş çocukların ihtiyaçlarına daha pratik çözümler üretilebilmesi açısından da önemli bir gelişmeyi tetiklemiştir (Küçük, 2018: 198). Yerel yönetimlerin, mağdur ve suça itilmiş çocukların ihtiyaçlarına daha verimli şekilde cevap verebilmesi durumu göz önünde bulundurularak, 2005 yılında "5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu" hizmete sunulmuş ve bu kanun yönetimlerin hareket kabiliyetinin daha fazla artması açısından önemli imkânlar tanıdığıdır (Küçük, 2018: 198).

Tiner kullanan çocuklar da yerel yönetimlerin sosyal politikaları çerçevesinde risk gruplarının bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu nedendir ki, bu gurupta yer alan çocuklara yönelik; hukuki ve psikolojik destek bürolarının hizmet vermesi (Koçak, 2017: 132) öncelikli hizmetler arasındaki yerini almıştır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (BMÇHS) önsözünde belirtildiği gibi: "çocukluk dönemindeki birey savunmasız ve kırılgandır". Bu önsözden yola çıkarak, sokakta yaşayan çocukların daha fazla korunmaya ihtiyaç duyacağı çıkarımını yapabiliriz. Bu koruma ve kollama görevinin gerçekleşmemesi ve bu sosyal sorumluluğun uygulamasında geç kalınması durumunda, sokakta yaşayan çocukların uyarıcı madde bağımlısı olması ihtimali çok yüksektir (Küntay, 2017: 255)

Suç önlemek amacıyla alınacak olan tedbirlerin potansiyel suçlular açısından riskleri artırıcı ve cesaretlerini kırıcı olması gerekmektedir. Suçluların hedefi olan şahıs ya da malların uygun bir hedef olmaktan çıkarılması ve bu amaçla mekânsal, fiziksel ve çevresel suç önleme stratejilerinin uygulanması suçların önlenmesi açısından önem arz etmektedir. Konuyu kuramsal olarak tartışan kırık camlar teorisi, rasyonel tercih teorisi, rutin aktiviteler teorisi ve durumsal suç önleme teorisi ve bu teorilerden yararlanılarak geliştirilen toplum destekli polislik gibi model ve programlar bulunmaktadır (Doğan vd., 2011: 30).

20.12.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği" ile ülke genelinde kurulacak birimler vasıtasıyla suça itilen çocuk, şüpheli, sanık ve hükümlüler ile suç mağdurlarına psikolojik, sosyal, eğitim, sağlık, barınma ve ekonomik içerikli yardımların yapılması amaçlanmaktadır.

Bu temel amaç çerçevesinde Adalet Bakanlığı Cezaevleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak illerde ve bazı ilçelerde kurulacak olan şube ve bürolar yoluyla cezaevlerinden çıkmış eski hükümlülerin tekrar suç işlemelerini önlemek ve topluma kazandırılmalarını sağlamak üzere Üniversiteler, kurumlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışılması hedeflenmektedir. Ayrıca, suç sonrası suçtan zarar gören mağdurlarına yönelik yardım ve destek hizmetlerinin yürütülmesi de bir diğer önemli görev ve hedeflerden bir olarak ön plana çıkmaktadır Yeni yürürlüğe giren bu yönetmelik hükümlerinin etkin ve verimli bir şekilde uygulama hayatına geçirilmesi çok önemlidir. Bu yasal düzenleme ve çağdaş proje kapsamında zaman geçirmeden il ve ilçe bazında gerekli her türlü kurumsallaşmanın gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. İhtiyaç duyulan konularda yeterli sayı ve nitelikte personel (idareci, psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı) istihdam edilmeli, bu personelin ilgili üniversiteler, kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte ortak projeler yürütmesi sağlanmalıdır. Özellikle, potansiyel suç ve suçlu tiplmesi içerisinde yer alan kimsesiz çocuklar ile tineri çocukların ve ailelerinin ekonomik durumu iyi olmayan çocukların kapkaç, hırsızlık, gasp ve diğer benzeri suç çetelerinin ağına düşmesinin önüne geçmek için özel pilot projeler hayata geçirilmelidir (Geleri, 2010: 35).

Tablo 1’de sunulan bilgiler, 2018 yılı içerisinde İstanbul’un bazı merkezi bölgelerinde, suça karışan, hakkında adli-idari işlem yapılan “tineri” vakalarına yönelik istatistiki bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu istatistik İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü makamı tarafından yaptırılmış olup, tiner koklayan çocukların suça karışma oranına yönelik önemli bilgiler içermektedir.

Tablodan, tiner kullanan çocukların en fazla suça karıştığı ilçelerin: Beşiktaş, Beyoğlu, Fatih, Kadıköy ve Şişli olduğu görülebilmektedir. Özellikle Fatih, Beyoğlu ve Şişli ilçelerinde, hakkında adli-idari işlem yapılan çocukların farklı ilçe-illerden gelerek suça karışmış olması oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca, İstanbul’un Avrupa yakasında tiner kullanan çocukların, Anadolu yakasındaki çocuklara göre oransal yüksekliği son derece önemlidir. Bu durum nüfusun yoğun olduğu bölgelerdeki sayısal artışı ifade etmekle birlikte, turizm amacıyla ülkemize gelen turistlerin yoğun olduğu bölgelerde tiner kullanan çocukların yoğunlaştığını da göstermektedir.

Tablo 1: İstanbul'da Tinerçi Vakalarına Yönelik İstatistikî Bilgiler (2018)

İşlem Yapılan Yer	Vaka Sayısı	Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer	İkamet Ettiği İlçe / İl	Cinsiyet
Ataşehir	1	İstanbul:1	Maltepe:1	Erkek
Bakırköy	1	İstanbul:1	Bakırköy:1	Erkek
Beşiktaş	10	İstanbul:10	Beşiktaş:8 Esenler: 2	Erkek
Beyoğlu	11	İstanbul:10 Osmaniye:1	Pendik: 2 Eyüp: 2 Gaziosmanpaşa: 1 Beylikdüzü: 1 Çekmeköy: 1 Beşiktaş: 1 Sultangazi: 1 Bağcılar: 1 Osmaniye: 1	Erkek
Çatalca	1	İstanbul:1	Küçükçekmece:1	Erkek
Çekmeköy	2	İstanbul:2	Çekmeköy: 2	Erkek
Fatih	14	İstanbul:3 Gaziantep:10 Ağrı:1	Esenler: 2 Fatih: 1 Gaziantep:10 Ağrı: 1	Erkek
Kadıköy	11	İstanbul: 11	Kadıköy:10 Çekmeköy: 1	Erkek
Küçükçekmece	1	İstanbul:1	Küçükçekmece:1	Erkek
Şişli	7	Kocaeli: 1 Şanlıurfa: 1 İstanbul: 4 Tokat: 1	Beşiktaş: 1 Pendik: 1 Şişli: 1 Beyoğlu: 1 Şanlıurfa: 1 Kocaeli: 1 Tokat:1	Erkek
Ümraniye	1	İstanbul:1	Üsküdar:1	Bayan

Madde Kullanımına Yönelik, Bilimsel-Akademik Polislik Anlayışının Gelişimi ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü Örneğinin Değerlendirilmesi

Sosyal sorumluluk projelerinin yeterli düzeyde olmamasından ve klasik polise tedbirlerle madde bağımlılığı sorununun aşılamayacağını düşünen emniyet birimleri de farklı projeler üretme yoluna gitmişlerdir. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, 2015-2018 yılları arasında, kendi imkânlarıyla sosyal sorumluluk projeleri oluşturarak uyuşturucu-uyarıcı maddelerle mücadele konusunda çok önemli adımlar atmıştır. Her biri ayrı bir bilimsel araştırma konusu olabilecek projelerle, madde bağımlılığıyla mücadele alanında son derece önemli mesafe katedilmiştir. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından hayata geçirilen ve Türkiye’de ilk olma özelliği taşıyan güvenlik odaklı sosyal sorumluluk projeleri kapasam ve amaçları belirtilmek suretiyle aşağıda sıralanmıştır.

“Narkotik Tırı Projesi”: İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından, 2015 yılında başlatılan bu projeye, madde kullanımı ve bağımlılıklarla ilgili “doğru zannedilen yanlışlara” dikkat çekilmektedir. Gençler, ebeveynler, eğitimciler, madde kullanımı konusunda, alanında uzman polis memurları tarafından bilgilendirilmektedir. 40 metrekare alandan oluşan ve 12 dokunmatik ekrana sahip olan narkotik tırında, 30 farklı animasyon uygulamayla uyuşturucu-uyarıcı maddelerin zararları anlatılmaktadır. Günlük ortalama 500 kişiye hizmet veren narkotik tırı, talep edilmesi durumunda, İstanbul haricindeki diğer illerde de hizmet vermektedir.

“Mobil Okul Timleri Projesi”: eğitim güvenliği projesinin bir parçası olan ve 2017 yılında başlatılan bu uygulamasının öncelikli hedefi, uyuşturucu madde satışı yapan kişilerin okul çevresine yaklaştırılmaması, öğrencilerle temasının önlenmesidir. Ayrıca, bu timler okuldaki eğitim-öğrenim gören çocukların birinci dereceden yakını olmayan kişilerin okul önlerinde beklemelerine de müdahale ederek, risk gurubunda değerlendirilen kişilerin öğrencilerle iletişime geçmesine asla izin vermemektedir. Buna ek olarak, Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü tarafından okullara sık sık ziyaretler yapılarak, öğrencilere ve eğitimcilere madde bağımlılığının zararları hakkında hayati bilgiler verilmektedir.

“Mobil Park Timleri Projesi”: 2017 yılında hayata geçirilen bu proje ile, ailelerin çocuklarıyla vakit geçirme alanlarının güvenli hale getirilmesi hedefiyle görevlendirilen bu timler, mahalle muhtarı ve çevredeki ailelerle bire bir iletişim halinde görev yapmaktadırlar. Park timlerinin tespit ettiği, uyuşturucu-uyarıcı madde kullanan çocuklar tedavi edilebilecekleri merkezlere yönlendirilmektedir. Böylelikle çocukların oyun alanı olan parklar, güvenli hale getirilirken, sokakta madde kullanan çocukların tespiti ve topluma kazandırılması da sağlanmaktadır.

“Polis Yıldızı Projesi”: 2017 yılında faaliyete geçirilen ve madde bağımlılarını tespit ederek topluma kazandırmayı hedefleyen geniş kapsamlı bir projedir. Esenyurt İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Esenyurt Belediyesi'nin ortaklaşa yürüttüğü bu proje, Türkiye'de bir ilk olma özelliğine sahiptir. Emniyet Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan özel bir ekip, sokakları, evleri, parkları ve deyim yerindeyse ilçedeki her noktayı adım adım araştırarak madde bağımlılarını tespit etmektedir. Tespit edilen madde bağımlıları ile, aile ortamında mülakat yapılmakta ve ikna edilen bağımlıların, AMATEM veya Esenyurt Belediyesi Yeni Başlangıçlar Bağımlılık Merkezi'nde tedavi sürecine başlamaları sağlanmaktadır. Tespit, tedavi, rehabilitasyon ve topluma kazandırma aşamalarından oluşan, Polis Yıldızı Projesi'nin uygulamaya başlamasından itibaren geçen bir yıllık süre içerisinde, 600 civarında vaka tespiti yapmış olup, şu an 100'ün üzerinde bağımlının tedavi süreci ve rehabilitasyonu başarıyla sonuçlandırılmıştır. Böylelikle, kullandıkları maddeden temizlenen gençler sosyal hayata katılmaya başlamışlardır.

Tüm bu projeler göstermektedir ki, emniyet müdürlükleri, mahalli idareler ve sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa yürütülen projelerde başarılı neticeler elde edebilme oranı çok daha yüksektir. Madde kullanan çocukların; belirlenmesi, teşhis, tedavi, rehabilitasyon süreçleri ve topluma kazandırma aşamalarında görev alması gereken başlıca kurumlar bir bütün halinde ortak bir amaca hizmet etmeyi başarırlar ise, ülkemizde madde kullanımı yok edilebilecek ve bu durum refah seviyemizin artmasına da ciddi bir katkı sunacaktır.

Sonuç ve Öneriler

90'lı yıllarda “Tinerici Çocuklar” kavramının medyada işlenişi ve madde kullanan çocukların suçun tek kaynağı olarak gösterilmesi, toplumun sorunların esas boyutlarını görmesine engel teşkil etmiştir. Klasik polisiye tedbirlerle bu sorunun çözümlenemeyeceğinin anlaşılması ve yeni tedbirlerin alınması 2000'li yıllardan itibaren toplumda yeni bir anlayışın hakim olmasıyla mümkün olabilmektedir.

Sosyal sorumluluk projeleri doğrultusunda alınan tedbirlerin polisiye tedbirlerden daha etkili bir çözüm aracı olduğunun anlaşılması ise, sivil toplum kuruluşlarının da dikkatini çekmiştir. Bu anlayış farklılığı, uçucu-uyuşturucu madde kullanan çocukları tedavi ederek topluma kazandırmayı amaçlayan sivil toplum kuruluşlarının artmaya başlamasında etkili olmuştur.

Geçmişte yapılan hatalar, devletin çocukları korumaya yönelik adımlarının güvenlik odaklı anlayış çerçevesinde şekillenmesi, sorunların çığ gibi büyümesine neden olmuştur. Günümüzdeki sosyal sorumluluk anlayışı, polisiye tedbirlerin

yanı sıra, sivil toplum kuruluşlarının da tinerci çocukların rehabilitasyonunda sorumluluk üstlenmesi, sorunun çözümünde mesafe alınmasını sağlamıştır. Günümüz medya dilinde de tinerci çocuk kavramından ziyade “sokağa itilmiş” çocuk söylemi ön plana çıkmaya başlamış ve basın-yayın organları da konuya, geçmişe nazaran daha duyarlı yaklaşılmaya başlamıştır.

Toplumu madde bağımlılığına yönelik duyarlı hale getirme aşamasında: İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, emniyet müdürlükleri, basın-yayın kuruluşları, üniversiteler başta olmak üzere toplumu yönlendirebilecek ve kendini topluma karşı sorumlu hisseden tüm kurumlar görev almalıdır.

Şu muhakkaktır ki; madde kullanan çocukların; tespit edilmesi, tedavi süreci, rehabilitasyonu, topluma kazandırılması ve takibinin yapılması çok aşamalı, zahmetli bir süreci kapsamaktadır. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi, tüm kurumların, bir vücudun organları gibi uyum içerisinde çalışmasıyla mümkün olabilir. Bu nedenle, birçok kurumun işbirliği yapması ve istişare halinde olması çocukların sokaktan kurtarılması açısından bir zarurettir.

İlgili kurumlar “Bizim Çocuklar Köyü” adı altında tedavi ve rehabilitasyon merkezinin kurulmasında sorumluluk üstlenerek ve aralarında iş bölümü yaparak çocukları sokaklara mahkum olmaktan ve madde bağımlılığının pençesinden kurtarabilirler.

Böyle bir projeye yönelik, farklı düşünceler doğrultusunda ve değişkenlik gösteren çok sayıda görev sınıflandırması yapılabilir. Günümüzde bakanlıkların, kurum ve kuruluşların görev anlayışı çerçevesinde bir sınıflandırma yapacak olursak: İl-ilçe emniyet müdürlükleri, sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve muhtarlıklar madde kullanan çocukların tespit edilmesi aşamasında görev alırken; teşhis ve tedavi aşamasında, Sağlık Bakanlığı ve belediyeler var olan tedavi merkez sayısını artırarak sürecin daha çok daha iyi işlenmesini sağlayabilirler. Rehabilitasyon aşamasına geçildiğinde ise; İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Spor Bakanlığı profesyonel kadrolarıyla madde bağımlısı bireyleri topluma kazandırmaya hazırlarken, bağımlılıktan kurtulan çocuklar; belediyeler, muhtarlıklar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığının destekleriyle topluma kazandırılabilirler.

Çalışmanın içerisinde vurguladığımız gibi, “sokağı bağımlı çocuktan kurtarmak” gibi bir düşünce, bu sorun karşısında gerçekçi bir yaklaşım olmayacağından, tüm yetkili merciler, uyum içerisinde “bağımlı çocuğu sokaktan kurtarma” ilkesiyle hareket etmelidirler.

İnsan hayatının söz konusu olduğu toplumsal bir sorunda, işin manevi boyutunun bedeli olmamakla birlikte; ülkenin geleceği açısından, bir çocuğun rehabilitasyonu amacıyla yapılacak harcama, rehabilitasyonu yapılmayacak bir çocuğun kendisine ve topluma verebileceği zararın yanında çok cüzi bir miktar olacak kalacaktır.

Kaynakça

- ALTUNTAŞ, O., Altınova, H., 2015, "Türkiye'de Risk Altındaki Çocukların Ana Akım Basında Temsili", *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 2, s. 59-70.
- ATİK, Sibel, Cenap Şahabeddin'in evi müze olacak, *Hürriyet-İstanbul Eki*, 3.10 2000, s.2.
- AYDIN, M., 2008, *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, İstanbul: Yedirenk Matbaacılık.
- BEKAROĞLU, Y., 2007, Sağlık Ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı İstanbul Darülaceze Müdürlüğü, "İstanbul Sokak Çocukları Rehabilitasyon Modeli Sempozyumu", *Teorik Bilgilerle Enginleştirilmiş Sempozyum Kitabı*, İstanbul: Punto Yayınevi.
- BIÇKI, Doğan, 2005, "Kentsel Yoksulluğun Yapısal Faktörlerle Analizi: Ekonomik Ve Politik Yapının Yeniden Örgütlenmesi" Karşılaştırmalı Bir Analiz İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, C.7, Sayı:1, s.105-138.
- ÇOŞAR, Y., 2005, "Kentleşen Türkiye'de Çocuk Suçluluğu" *TBB Dergisi*, Sayı: 56, s. 281-327.
- DOĞAN, H., SEVİNÇ B., 2011, "Suç Teorileri Ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Genel Bir Değerlendirme" *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:13, Sayı:4, s. 27-54.
- GELERİ, A., 2010, "Şehirlerde Suç Önleme Politikalarının Geliştirilmesi" *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:12 Sayı:3, s.23-39.
- GÖKSU, T., KARAKAYA M., "Polisin Sapma Davranışlarının Etiketleme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi", *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:11, Sayı:4, s. 27-43.
- GÖNEN, D., Pisikopat vahşeti, Hiç uğruna, *Hürriyet*, 26.08.2001, s.20.
- KİREKLO, G., , Aileler Fuat'ı İstemiyor, *Akşam* 12.09.2001, s.13.
- KOÇAK, O., ARSLAN H., 2017, "Belediyelerde Sosyal Politika Uygulamaları Ve Pendik Belediyesi Örneği", *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, C.7, S.12, s.120-144.
- KÜÇÜK, H., 2018, "Türkiye'de Merkezi Yönetim Ve Yerel Yönetim İlişkisinde Sosyal Politikalar Üzerine Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme: Kadıköy Belediyesi Ve Esenler Belediyesi Örneği" *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:7, Sayı 14, s. 198-217.
- KÜNTAY, E., 2017, "Dezavantajlı Çocuklar: İstanbul'un Yoksul ve Yoksun Çocukluk Halleri", *Toplum ve Demokrasi*, Cilt: 11, Sayı:24, s. 249-262.
- ÖZÇETİN, D., 2017, "Türkiye Basınında Çocukların Suçlaştırılması: Tinerici Ve Kapkaççı Çocuklar", *Pegem Akademi Eleştirel Eğitim Seçkisi*, Baykal N. (der.) Ankara, Ay-Bay Yayınevi.

- ÖZDEMİR, B, Polat, I., Cehennemi atlattı sokakta öldürüldü, Milliyet, 08.05.2003, s.4.
- ÖZGÜR, Ö, Elif G., Ç., 2011, Gönülsüz Medyatikler: "Gazetelerde Yer Alan Haberler Bağlamında Medya ve Madde Bağımlısı Çocuklar" *Uluslararası Risk Altındaki ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu*, Ankara: yy.
- ÖZKAZANÇ, A., 2011, "Neo-liberal Tezhürler: Vatandaşlık, Suç, Eğitim", Ankara, Dipnot.
- PARIN, S., Bilan S., 2007, "Devlet ve Çocuk İlişkisi Bağlamında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumları Üzerine Bir Analiz", *Sosyoloji Dergisi / Cilt: 3, Sayı: 14*, s.119-128.
- Radikal, "Taksimde SAT komando yüzbaşıyı bıçaklayan o çocuk şimdi çete lideri" 20.04.2010, s.1-9.
- SÖĞÜT, M., 20.10.1995 "Bir İstanbul Yolculuğu, Yapay Cennetin Çocukları", Cumhuriyet, s.10.
- ULUSLU, Ç. 07.02.2011, İstanbul'un göbeğinde dehşet dakikaları, Sabah, s.4.
- YİĞİT, Z., 2014, "Türkiye'de 1990 Sonrası Bağımsız Sinemada Alt Sınıf Direniş Biçimleri", *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (e-dergi)*, cilt.,no., ss.--, <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/BagimsizSinemadaZehraYIGITocak2014.pdf>